

שיחה

יציאת שבת
5:59

כניסת שבת
4:57

יוצא לאור לעילוי נשמת הקדושים

מיכאל יצחק מליק ואברהם פלדמן הי"ד

פרשת תצנה, אדר א' תשע"ד שנה שלושים וחמש, גיליון מס' 20

גליון זה יוצא לאור בחסות עיריית רחובות, האגף למוסדות העירייה, המחלקה לתרבות תורנית

אברהם

משה - "כתר תורה"

"וְאַתָּה תִּצְנֶנּוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" (כז, כ). "בעל הטורים" כתב, דלא הזכיר "משה" בפרשת תצנה, משום שאמר משה (לב, לב): "מִחֲנִי נָא מִסְפָּרְךָ" וגוי וקללת חכם אפילו על תנאי בא ונתקיים בזה הפרשה, עיין שם. ויש להבין, למה נתקיים דווקא בזה הפרשה?

פרשת תצנה עוסקת בפרשת הכהונה, הדלקת הנרות, בגדי הכהונה, קרבנות ימי המילואים לחנוכת המשכן, הקרבת קרבן התמיד ובניית מזבח הקטורת. ההפרדה בין תפקידו של משה כמייצג את התורה, לבין אהרון ובניו המייצגים את הכהונה, באה לידי ביטוי בפרשה זו.

האם זה היה הרצון האלוקי, או זו תוצאה של תגובה של הקב"ה לבקשותיו של משה? רש"י על הפסוק (ד, יד): "נִיחַר אִף" אומר: "...רבי יוסי: אף בזו נאמר בו רושם, 'הלא אהרן אחיך הלוי' - שהיה עתיד להיות לוי ולא כהן, והכהונה הייתי אומר לצאת ממך, מעתה לא יהיה כן, אלא הוא יהיה כהן ואתה הלוי, שנאמר: 'וַיִּמָּשֶׁה אִישׁ אֶלְעָזָר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל שֵׁבֶט הַלְוִי' (דברי הימים - א כג, כד)".

וכן כתב בעל "אור החיים" הקדוש (שם): "וגם - כי מלבד שהחליט משה רפואת הדיבור, כמו שכתבנו, גם הקיר ממנו הכהונה ונתנה לאהרן, והוא אומר 'וגם ויגו' ושם בלבו - כאן כְּמוֹ הַקֶּסֶר הַכְּהוֹנֵה וְהַסֵּב דְּבָרֵי רַז"ל".

רבי צדוק הכהן מלובלין ("פרי צדיק" - שמות, פרשת תצנה) מעמיק יותר בהבנה, מדוע לא נזכר שמו של משה בכל פרשה זו המדברת מקדושת כהונה: "כידוע, דשמו של אדם הוא משורש נפשו, ושורש נפש משה הוא מכתר תורה, כנ"ל. ונזכר רק ברמז בלשון 'וְאַתָּה תִּצְנֶנּוּ... ואתה הקרבי וגוי' (כז, כ - כח, א), מפני שקדושת כהונה ומלכות נובעים גם כן מכח קדושת משה רבינו ע"ה, שהוא בחינת 'כתר תורה'. ונזכר ברמז המלוכה של משה רבינו ע"ה, במה שנאמר 'וְאַתָּה תִּצְנֶנּוּ... וגם נרמז במה שנאמר: 'וְאַתָּה תִּצְנֶנּוּ' - מה ששימש בכהונה בשבעת ימי המילואים... כי גם קדושת כהונה נובע ונכלל בקדושת התורה".

שתי סיבות מונה בעל "פרי צדיק": אחת, שורש נשמתו של משה היא "כתר תורה", זר זהב של הארון בקודש הקודשים, ואילו שורש נשמתו של אהרון היא "כתר כהונה" הנמצא על מזבח הקטורת. שני כתרים נפרדים, שלצורך מהותם יש להפריד ביניהם.

הסיבה השנייה, היא המחברת ביניהם: "כתר כהונה" תלוי ב"כתר תורה" ואינו יכול להיות עצמאי בצורה מוחלטת. לכן, משה רמזו בפרשה ואף כיהן בשבעת ימי המילואים ככהן.

לפי זה, ניתן להבין, מדוע נבחרה פרשת "וְאַתָּה תִּצְנֶנּוּ" להיות פרשה בה שמו של משה אינו מופיע, וההקשר לנושאים בה עוסקת הפרשה - הדלקת הנרות מקשרת אותנו לפרשת הנשיאים, להרגשת החולשה בה אהרון חש לאחר שלא היה בחנוכת המזבח והקב"ה מנחם אותו: "שֶׁלַךְ גְּדוּלָה מִשְׁלַחֲךָ" (רש"י, במדבר ח, ב) וכן מזבח הקטורת, שעבודה זו מייחדת את הכהונה.

יהי רצון, שזוכה לביאת גואל צדק ולבניין בית המקדש, במהרה בימינו.

הרב נח גרינפלד

לגיליון זה נתקבלה תרומה מאת משפחות שורץ ופישר שיחיו לע"נ הבעל והאב, ר' יצחק אייזיק ב"ר שלום שורץ ז"ל נלב"ע י"א באדר תשס"ב

תנצב"ה

לוח מודעות / עורך: נפתלי יערי

לשכת השמנים

מכרז

מתבקשות בזה הצעות להספקת "שמן זית זך, קתית למאור"

המפרט

1. זך, בלי שמרים.
2. כתושים במכתשת ולא בריחיים.
3. טיפה ראשונה בלבד.

יצרני שמן, היכולים ליצר שמן כזה בטהרה, מתבקשים לפנות ללשכת השמנים.

כל הצעה תבדק לגופה ואין הלשכה מתחייבת לקבל הצעה כל שהיא.

לשכת הבגדים

מכרז

לשכת הבגדים מבקשת הצעות מכל חכם לב, ליצור בגדים עבור אהרן הכהן הגדול ובניו הכהנים

המפרט

הבגדים יהיו בגדי קדש. להלן פירוט הבגדים הדרושים:

1. לאהרן הכהן:
  - א. חֶשֶׁן - תכשיט כנגד הלב.
  - ב. אֶפֶס - מעין סינר, רחב מאחור וחגור מלפנים (דוגמה ניתן להעתיק מלבוש השרות הרוכבות על סוסים).
  - ג. מעיל - דומה לחלוק, בגד עליון.
  - ד. קְתָנֵת תְּשֻׁבֵץ - דוגמת המעיל, אך בגד תחתון צמוד לבשר, עשוי משבצות לנוי.
  - ה. מְצַנֶפֶת - כובע דמוי כיפה.
  - ו. אֲבֵנֹת - חגורה.
  - ז. צִיץ - טס של זהב ועליו חריטה: "קָדֵשׁ לַה'". מאוזן לאוזן.
  - ח. מַכְנָסֵי בָד.
2. לבני אהרן:
  - א. קְתָנֹת, אֲבֵנֹת, מַגְבַּעַת וּמַכְנָסִיִּים.
  - ב. פירוט החומרים מהם יעשו הבגדים, צורתם המדויקת והמפרט הטכני, ניתן לקבל בפרשת תצנה.

לשכת הבגדים

מכרז

לשכת הבגדים מבקשת הצעות מכל חכם לב אשר נתן ה' חכמה בלבו, ליצור חוטים לאריגת בגדי הכהונה.

המפרט

1. החוטים יהיו עשויים שש מְשֻׁנָּר.
2. נְדוּד הַזָּהָב לַטָּטִים דָּקִים וְחִיתוּכֵם לְחוּטִים.
3. כל מין מהחוטים יהיה ארוג מששה חוטים מאותו חומר (תכלת, ארגמן, תולעת שָׁנִי וְשֵׁשׁ) וְחוּט אֶחָד זֶהָב.
4. כל החוטים ישזרו יחד, כך שיווצר פתיל בן עשרים ושמונה חוטים.

הצעות להפנות ללשכת הבגדים

לקוראינו: מאמרים המופיעים ללא ציון שם הכותב, נכתבו על ידי חברי המערכת

חברי המערכת: הרב אברהם פוס, משה רוט, נפתלי יערי, יהודה מליק
העריכה בסיוע אברכי כולל י"ד ברודמן ללימודי הוראה ודיינות, בית שפירא, רחובות

טלפון: 08-9412048

אתרנו באינטרנט: www.pirsuma.com/siach

הדפסה: דפוס ש.ה.ר. רחובות טל. 08-9475106

אורים ותומים

בפרשתנו נאמר: **"וַנִּתֵּן אֶל חֹשֶׁן הַמִּשְׁפָּט אֶת הָאוּרִים וְאֶת הַתְּמִידִים... וְנִשָּׂא אֹהֶרֶן אֶת מִשְׁפַּט בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל לְבוֹ, לִפְנֵי ה' תְּמִיד"** (כח, ל). פסוק זה טומן בחובו שאלות מעניינות: מה פשר האורים והתומים? הרי לא נאמר לנו מה הם וכיצד הוכנו, אלא מדובר עליהם כעל משהו ידוע, עם הא הידועה. כמו כן, מה הקשר בין החושן לבין משפט?

ננסה לענות, לפחות חלקית, על שתי השאלות. על פי רש"י (שם), האורים והתומים זהו פתק (ולא משנה מאיזה חומר) שעליו היה חקוק השם המפורש. הרמב"ן מחזק דעה זו ומוסיף, שמדובר בסוד שנמסר למשה מפי הקב"ה, לכן לא נאמרה בו עשייה אנושית כבכל המשכן. השימוש החריג כאן בהא הידועה, רומזת לכך, כמו שגם בספר בראשית (ג, כד): **"וַיִּשְׁפֹּן מִקֶּדֶם... אֶת הַקֶּרְבִּים"**, וגם הא הידועה כאן מרמזת על משהו מסודותי. וכיצד "הפעילו" את האורים והתומים? מסביר הרמב"ן על פי חז"ל, שהתשובה לשאלות הייתה על ידי נצנוץ האותיות החקוקות בחושן והדברים ידועים.

על פי הרמב"ם, האורים והתומים היו ביטוי גשמי לדרגת נבואה של "רוח הקודש". כלומר, האדם מרגיש כאילו כח רוחני מדבר מגורו, או ממריץ אותו לדבר בהקיצ, דברי חכמה, שירה וכד'. כשהכח הגדול היה נשאל שאלה, הייתה נחה עליו רוח הקודש ובדרגה זו ענה באמצעות החושן. הרמב"ם אינו מדבר על שם ה' המפורש כרש"י, ולשיטתו, מה שנאמר: **"ונתת אל חשן המשפט..."**, הכוונה היא לחיבור האבנים אל מסגרת הזהב של החושן. האבנים הן, בעצם, האורים והתומים.

מי ומתי שאלו בחושן? היו כמה תנאים: א. רק מלך או

בית דין הגדול, או דמות ציבורית החשובה לציבור. ב. השאלה צריכה להיות בענייני ציבור בלבד.

ג. שואלים רק כהן גדול - עליו שורה רוח הקודש, כדי שידע לפעול כראוי.

ומה קשר החושן למשפט? אומר רש"י (שם), שהחושן בא לכפר על "מַעֲוָתֵי הַדִּין" - על עיוותים שנעשו בקרב מערכות המשפט בישראל. או: "דָּבָר שֶׁהֵם נִשְׁפָּטִים וְנוֹכָחִים עַל יְדוֹ, אִם לַעֲשׂוֹת דָּבָר אוֹ לֹא לַעֲשׂוֹת". כלומר, כמו שבמשפט "חותך" השופט את הדין, כך האורים והתומים מחליטים ברורות מה צריך לעשות. כשיש אמצעי שמיימי כזה, לא צריך ממשלה שלמה כדי להחליט אם, למשל, לצאת למלחמה או לא.

הנצי"ב בפירושו **"העמק דבר"** אומר, שהחושן נועד לתבוע את עלבונם של ישראל, והוא אמר זאת בעקבות התרגום. כלומר, כשאויב פוגע בישראל, ממחר הקב"ה להגיב ולשפוט את הגויים, על מה שעשו לישראל. ואכן, החושן שימש לא פעם להתייעצות, אם לצאת ולנקום באויב זה, או אחר...

מי יתן והקב"ה יחדש ימינו כקדם, ונזכה שוב להעזר "בקסמ"י האורים והתומים, במהרה בימינו.

מנחם אדלשטיין

פינת ההלכה

עשיית מלאכה המתחילה בערב שבת ונגמרת בשבת מאליה (ד)

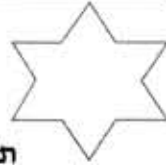
למדנו, שאף שמוותר להתחיל מלאכה ביום שישי והמלאכה תיגמר מאליה בשבת, פסק הרמ"א (סימן רנב, ה), שאם פעולה זו גורמת להשמעת קול, כיוון שהשומעים את הקול עלולים לחשוב שעושה פעולה זו כרגע בשבת ולא התחיל פעולה זו מבעוד יום, פעולה זו אסורה ואין לעשות אותה אלא אם כן מדובר במקום הפסד.

נביא דוגמאות לדין זה:

א. מדיח כלים - רבי שלמה זלמן אויערבך ("מנחת שלמה" - ח"ב, סימן כ) אסר להשתמש במדיח כלים, משום שמשמיע קול בשבת, אף שמופעל על ידי שעון שבת מבעוד יום - קיים החשש הנ"ל.

ויש להעיר, שה"שמירת שבת כהלכתה" (פרק יב, לו) אסר את השימוש במדיח כלים, אף אם פעולה זו איננה משמיעה קול, בסוג מדיח כזה, שבעקבות סגירת דלת המדיח - המים יכולים להיכנס למכונה ולהתחמם עם הפעלת המדיח באמצעות שעון השבת,

"מתורתם"

תבנית המשכן ותבנית כל פליו

בהקדמתו של רבי יעקב ברבי שלמה ה' חביב, לספרו **"עין יעקב"**, הוא מדבר על המאמר של שמעון הצדיק: **"על שלושה דברים העולם עומד: על התורה, ועל העבודה ועל גמילות חסדים"** (אבות א, ב). הוא מסביר, שה"עבודה" משמעה - **עבודת הקרבנות**. כדי להוכיח זאת, הוא מביא מדרש, שלא מצא את מקורו, וזה נוסחו:

בן זומא אומר: מצינו פסוק כולל יותר, והוא: **"שמע ישראל, ה' אלקינו ה' אחד"** (דברים ו, ד). בן ננס אומר: מצינו פסוק כולל יותר, והוא: **"ואהבת לרעך כמוך"** (ויקרא יט, יח). שמעון בן פזי אומר: מצינו פסוק כולל יותר, והוא: **"את הכבש אחד תעשה בבקר ואת הכבש השני תעשה בין העֶרְבָּיִם"** (במדבר כח, ד). עמד ר' פלוני על רגליו ואמר: הלכה כבן פזי, דְּכַתִּיב (כה, ט): **"ככל אשר אני מְרָאָה אוֹתְךָ, את תבנית המשכן ואת תבנית כל פליו וכן תעשו"**.

המדרש מנסה למצוא פסוק שמכיל את העיקרון המרכזי של התורה, בבחינת **"כל התורה כולה על רגל אחת"**, וכל תנא אומר את שלו. דברי התנאים ברורים, ואפילו דעתו הלא-שגרתית של רבי שמעון בן פזי ניתנת להבנה, בהחשיבנו את עוצמתה של ההתמדה. מה שתמוה - הוא סופו של המדרש. כיצד הפסוק שהביא אותו ר' פלוני מכריע שהלכה כבן פזי? מה בכלל הקשר בין הפסוק הכולל

של ר' שמעון בן פזי לפסוק של ר' פלוני, מלבד העובדה ששניהם נמצאים בסמיכות מסוימת?

נתמקד בפסוק של ר' פלוני: **"ככל אשר אני מְרָאָה אוֹתְךָ, את תבנית המשכן ואת תבנית כל פליו"** (כה, ט). ההדגשה על הכוללניות שבתבנית המשכן וכליו מורגשת, וזה מתחבר לדיון בשאלת הפסוק הכולל ביותר. המשכן כמוהו כעולם קטן, שלם וכולל. אולם, ר' פלוני רצה להוכיח מפסוק זה על עולת התמיד, אך עולת התמיד אינה לא משכן ולא כלי?

אם נעמוד על מיקומם של פסוקי התמיד בפרשתנו, נראה שהם נמצאים בפרשיית מסורה בפני עצמה, יחד עם החתימה החגיגית של ציווי מלאכת המשכן, ולא ברור בעצם לאן הם שייכים. הרב סמט במאמרו ("פרשת עולת התמיד בחתימת ציווי המשכן") מוכיח, שפסוקי התמיד הם השלמה לפסוקים שעוסקים בעשיית המזבח. הציווי על עשיית המזבח, כולל גם את ההוראה להביא את המזבח לתכליתו - להעלות עליו עולת תמיד.

אם כן, אנו רואים שאכן הפסוק על הקרבת התמיד שייך לפסוק שהביא ר' פלוני, שהרי הקרבת התמיד משלימה תבנית אחת מתבנית פליו של המשכן. יתירה מכך, עבודת התמיד היא העבודה המובהקת והעיקרית של האדם במשכן, והיא קשורה בזיקה ממשית לא רק לתבנית המזבח, אלא לתבנית המשכן כולו. "עמד ר' פלוני על רגליו ואמר: הלכה כבן פזי".

איתי וייס

"חנוך לנער"

"שמן זית זך"

"וְאֵתָה תִּצְנֶה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ אֵלֶיךָ שֶׁמֶן זֵית זָךְ כִּתִּית לְמָאוֹר, לְהַעֲלֹת נֵר תְּמִיד" (כוז, כ). שואלים חז"ל (שבת כב, ב): **"וכי לאֹרֶךְ הוא צריך, וְהֵלֵא כֹל אַרְבַּעִים שָׁנָה שֶׁהֵלְכוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִדְבָר - לֹא הֵלְכוּ אֵלָּה לְאוֹרוֹ? אֵלָּה, עֲדוּת הֵיא לְבָאֵי עוֹלָם, שֶׁחֲשִׁכְנָה שׁוֹרֶךְ בִּישְׂרָאֵל"**. ראוי לשאול על השאלה: מדוע נשאלת שאלה זו דווקא לגבי המנורה, הלא השאלה הזו יכולה להשאל על כל מלאכת המשכן, על כל עבודת הקרבנות ובכלל על כל המצוות שאנו מקיימים? זו בדיוק טענת הפילוסופים (כוזי א, א): **"אין אצל הבורא לא רצון ולא שטא, כי הוא נעלה מכל החפצים ומכל הפְּנֻנוֹת, כי הפְּנֻנָה מורה על חסרון המכוין וכי השלמת פְּנֻנוֹ - שלמות לו, ובעוד שלא תשלם - הוא חסר. וכן הוא נעלה אצל הפילוסופים מידיעת חלקי הדברים, מפני שהם משתנים עם העתים ואין בידיעת הבורא שנוי. והוא אינו יודע אותך, כל שכן שידע פְּנֻנָתְךָ ומעשֶׁיךָ וכל שכן שישמע תפלתך וירָאָה תנועותיך"**. כלומר, על פי תפיסה זו, לא יתכן כלל שהקב"ה ירצה שהאדם יעשה דבר כל שהוא, שהרי הרצון מצביע על חסרון ואילו הבורא הוא השלמות בהתגלמותה.

תשובה לשאלה זו, מביא החינוך (מצווה צח): **"ויכבר אמרנו, כי במעשה הטוב תִּקְשֶׁר הַנֶּפֶשׁ. וכל זה סובב על היסוד הבנוי לנו, כי הכל נזר מצד הפְּקֻבָּלִים"**. כלומר, קיום המצווה (במקרה זה הדלקת הנרות במקדש) משפיע על העושה. העושה מתעלה על ידי עשיית המצווה. עקרון זה חוזר ונשנה בהרבה מקומות.

להעלאת הנרות במקדש, יש צורך דווקא ב"שמן זית זך" ודווקא השמן הראשון היוצא מהזית - **"קִתִּית"**. מהקפדה יתירה זו, ניתן ללמוד לקח חשוב ללימוד התורה. הגמרא בבבבית

(נז, א) אומרת: **"הרואה שמן זית בחלום - יִצְפָּה לְמָאוֹר תורה, שנאמר: וַיִּקְחוּ אֵלֶיךָ שֶׁמֶן זֵית זָךְ"**. גם במקומות אחרים נמשלה התורה לאור (משלי ו, כג): **"כִּי גַר מִצְנָה וְתוֹכָה אֹר"**.

מנהג ישראל, לחנך את הילדים כבר מגיל צעיר ביותר לקיום מצוות, ללימוד תורה ולעיסוק בה. הדמות הראויה להערצה, איננה שחקן כדורגל או קולנוע, איננה דמות של מדינאי בכיר ככל שיהיה, אלא דמותו של תלמיד חכם. מנהג ישראל בדורות הקודמים (ובמקומות רבים גם בימינו), שהילדים בני השלש מתחילים ללמוד בחדר בחומש ויקרא (פסיקתא ו): **"אמר רבי יוסה: מפני מה מתחילין לתינוקות מתורת כהנים, אם כן יתחילו להן מבראשית! אלא, אמר הקב"ה: מה הקרבנות טהורים והתינוקות טהורים, יבואו טהורים ויתעסקו בטהורים"**.

מכאן לקח חשוב, הן ללומדים והן למלמדים. "שמן קִתִּית", הוא השמן הראשון היוצא מהזית, עוד לפני שנגרס, הושם בעקאל ונסחט במכש. התינוק הבא לבית הספר, הוא הראשוני, עוד לפני שהתנסה בהוויות העולם, עדיין תמים וטהור. לימוד התורה צריך להיעשות מתוך טהרה, בעיקר טהרת הכוונות, הן של הלומד והן של המלמד.

נפתלי יערי